

**D059 – «Шетел филологиясы» білім беру бағдарламалары тобына
докторантураға түсушілерге арналған
емтихан бағдарламасы**

I. Жалпы ережелер

1. Бағдарлама «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығына (бұдан әрі – үлгілік қағидалар) сәйкес жасалды.

2. Докторантураға түсу емтиханы сұхбаттасудан, эссе жазудан және білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханнан тұрады.

Блогы	Балы
1. Сұхбаттасу	30
2. Эссе	20
3. Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан	50
Барлығы/ өту ұпайы	100/75

3. Түсу емтиханының ұзақтығы – 3 сағат 10 минут, осы уақыт ішінде оқуға түсуші эссе жазады, электрондық емтихан билетіне жауап береді. Сұхбаттасу ЖОО қабылдау емтиханының алдында өткізіледі.

II. Түсу емтиханын өткізу тәртібі

1. D059 «Шетел филологиясы» білім беру бағдарламалары тобына докторантураға түсушілер проблемалық / тақырыптық эссе жазады. Эссе көлемі – 250 сөзден кем болмауы керек.

Эссе мақсаты – теориялық білімге, әлеуметтік және жеке тәжірибеге негізделген өз аргументациясын құрастыру қабілетінде көрініс табатын аналитикалық және шығармашылық қабілеттер деңгейін анықтау.

Эссенің түрлері:

- зерттеу қызметіне ынталандырушы себептерді ашатын мотивациялық эссе;
- жоспарланған зерттеудің өзектілігі мен әдістемесін негіздейтін ғылыми-аналитикалық эссе;
- пәндік саладағы ғылыми білімнің әртүрлі аспектілерін көрсететін проблемалық/тақырыптық эссе.

2. Электрондық емтихан билеті 3 сұрақтан тұрады.

**Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтиханға дайындалуға
арналған тақырыптар:**

«Шетел филологиялық зерттеулердің қазіргі әдіснамасы» пәні

1. *Шетел филологиясы* ⊆ *филология* ⊆ *лингвистика*. Тіл білімінің құрылымы: мақсаттары, міндеттері, нысаны, әдістері. Әлем тілдері. Тілдердің генеалогиялық жіктелуі: үнді-еуропалық және алтай тілдері. Қазіргі тіл білімі: онтология және әдістеме. Тіл білімі

тарихындағы онтологиялық идеялар мен әдіснаманың өзгеруі. Компаративизм.

2. *Тіл ерекше семиотикалық жүйе ретінде.* Дескриптивизм. Американдық лингвистика. Мәтін және дискурс. Классикалық мәтіндер мен дисплейлік мәтіндер. Глоссематика (Дат немесе Копенгаген структурализмі). Тілдік функциялар. Тілдік байланыстар. Тілдік байланыстардың нәтижелері: интерференция, тілдік одақтар, костілділік, пиджин тілдері, креол тілдері.

3. *Лингвистика парадигмалары.* Прага лингвистикалық қоғамы. Функционалдық лингвистика: әдіснамасы және әдістері. Лексикография. Сөздіктердің түрлері. Сөйлем. Әр түрлі тілдердегі сөйлемдердің түрлері. Ғылыми парадигма немесе әдістеме. Экспанаторлық, экспансионизм, функционализм, текстоцентризм, семантикоцентризм. Лексикология және лексикография

4. *Тіл жұмсақ күш ретінде.* Қазақстандағы тіл білімі (А. Байтұрсыновтан ҚТҰК - ге дейін). Семантика. Семасиология. Пән, міндеттері, әдістері. Тілдің пайда болуы туралы гипотезалар лингвистиканың прогрессивті дамуының көрінісі ретінде. Семантика және прагматика. Лингвистикалық герменевтика.

«Тілді оқытудың социолингвистикалық аспектілері» пәні

1. *Социолингвистика ғылым және академиялық пән ретінде.* Социолингвистика әдістері: ақпарат берушілер мен респонденттер. Социолингвистикалық әдістер: материал жинау түрлері. Социолингвистикалық әдістер: бақылау және қатысушыларды бақылау. Социолингвистикалық әдістер: ауызша сұхбат, сауалнама

2. *Социолингвистикалық зерттеулердің бағыттары: теориялық және қолданбалы социолингвистика.* Макросоциолингвистика және микросоциолингвистика. Этникалық және тілдік сәйкестілік. Тілдік жоспарлау: корпусты жоспарлау

3. *Тіл саясаты және оның түрлері.* Қазақстандағы тіл саясатының теңгерімі. Мемлекеттік тіл, ресми тіл, жергілікті тіл. Мемлекеттік тіл және мемлекеттік бірегейлік.

4. *Әлем елдеріндегі тілдік жағдай.* Қазақстан Республикасындағы тілдік ахуал. АҚШ пен Канададағы тілдік жоспарлау. Тілдік жағдайдың параметрлері. Біртілділік және костілділік тіл саясаты.

«Тілдік ықпал және мәдениетаралық қарым-қатынас» пәні

1. *Мәдениет ұғымы. Мәдениеттің сипаттамасы мен элементтері.* Мәдениеттің сипаттамасы мен элементтері. Мақал-мәтелдер, көркем әдебиет, нанымдар, көзқарастар мен құндылықтар. Мәдени маркерлер. МҚҚТ пайда болу және даму тарихы. АҚШ-тағы МҚҚТ. Еуропадағы МҚҚ. Ресей мен Қазақстандағы МҚҚ. МҚҚ дамуының заманауи бағыттары.

2. *Мәдениетті талдау. Бірөлшемді және көпөлшемді моделі.* Жоғары контексті мәдениет және төменгі контексті мәдениет. Мәдениетаралық коммуникация құрылымы. Мәдениетаралық коммуникацияның детерминанттары. Табиғатқа, уақытқа, кеңістікке, бостандыққа, мәдениетаралық қарым-қатынасқа деген көзқарас. Аккультурация. Мәдени шок. Мәдени шок механизмдері. МҚҚ түсіну мәселесі. Мәдениетаралық қақтығыстар. МҚҚ-дағы теріс түсінушілік. Әлеуметтік стереотиптер. МҚҚ нәтижелері.

3. *Мәдениетаралық коммуникация түрлері.* Ауызша, вербалды емес және паравербалды байланыс. Ауызша қарым-қатынас стильдері. Әр түрлі байланыс регистрлері. Прагматика және прага-лингвистика. Прагмалингвистиканың пәні мен нысаны. Прагмалингвистикадағы тұжырымдамалық аппараттың негізгі бірліктері. Коммуникативті және прагматикалық тәсілдер. Тіл және байланыс. Тілдік ықпал.

4. *Сөйлеу актілерінің теориясы.* Сөйлеу актісінің құрамдас бөліктері, адресат және адресант факторы. Локуция, иллокуция, перлокуция. Локутивті акт, илокутивті акт, перлокутивті акт.

«Ағылшын тілді әдебиеттегі заманауи теория мен тенденциялар» пәні

1. *Гуманизм Еуропалық Қайта өрлеу дәуірінің негізі ретінде.* Оның негізгі кезеңдері. Хронологиялық шекаралар. Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетіндегі жеке Еуропа елдерінің рөлі. Негізгі тақырыптар, тұрақты бейнелер, Ренессанс әдебиетінің жанрлық ерекшелігі. Шекспир кейіпкерлері әлемі және олардың дәуірмен және дәуірлермен байланысы. Шекспирдің шығармаларындағы уақыт пен батыр, билік пен бағыну, еркіндік пен таңдау еркіндігінің болмауы мәселесі.

2. *17-18 ғғ. шетел әдебиеті.* Барокко және классицизм: идеология және поэтика. Әдебиеттегі Рокко. «Білім беру реализмі» мәселесі. Батыс еуропалық сентиментализм стиль ретінде және «идеология» ретінде. Барокко және классикалық театрлар олардың типологиялық мәні мен ұлттық вариацияларында. Ағылшын тәрбиелеу романы, «саяхат» және әдеби проза Батыс Еуропа әдебиетіндегі роман жанры мен қатар жүретін эссе жанрының қалыптасуының маңызды кезеңдері ретінде.

3. *XIX ғасырдағы шетел әдебиеті.* Батыс Еуропадағы әдеби үдерістің кезеңдерге бөлу мәселелері. 19 ғасыр әдебиетінің әлемдік тарихи-мәдени даму контекстіндегі ерекше белгілері. 19 ғасырдың әдеби мазмұны оның динамикасында. «Әдеби» және «өмірдің ақиқаты» арасындағы күрес.

4. *Романтизм нормативті емес поэтика дәуірінің бастауы ретінде.* Американдық романтизмнің ұлттық ерекшелігі, оның идеялогиялық және эстетикалық белгілері, Дж.Ф. Купердің эстетикалық ерекшеліктері. Купердің американдық романға қосқан үлесі. Цикл романов Э. А. Поның «Leather Stocking» туралы романдар циклі. По прозасының көркемдік ерекшелігі.

5. *Реализм.* Ч. Диккенс. Шығармашылықты кезеңге бөлу. Жанрлар. Эстетикалық идеал мәселесі. Диккенс және Викториянизм. Жазушының көркем әлеміндегі кеңейтілген метафоралар мен символдар. Кейіпкерлердің типологиясы. Дәстүрлер мен инновациялар. У. Такерей. Шығармашылық жолдың жалпы сипаттамасы. «Снобтар кітабы» және Такерей шығармашылығындағы снобизм тақырыбы. Такерейдің атаққұмарлық жәрмеңкесі. «Күнделікті күйбең тіршіліктің базары» бейнесі. «Қуыршақтар» және «қуыршақшы» авторы. Автордың ұстанымы және оны жеткізу жолдары.

6. *Англиядағы «Әйелдер романы» феномені.* Э. және С. Бронте романдары. Қиял мәселесі. Тұрақты сюжеттік модельдерді қайта құру. Э. Гаскелл мен Д. Элиоттың романдары. Әйелдер романының проблемалық және тақырыптық ауқымын кеңейту. Хардидің романдарындағы қайғы түсінігі. Лирика. Харди романдарының және «Tess of the D'Urberville» романдарының Уессекс сериясы. Ағылшын символизмі және оның алдындағы адамдар: Ньюман, Раскин, Россетти, Свинберн, Патер.

7. *Символизм.* Уайлдтың символизмі: теория және практика. Уайлд және Раскин. Ертегілер, драма, О. Уайлдтың романы. Еуропалық нео-романтизмнің алғышарттары. Нео-романтизмнің ұлттық модификациясы. Нео-романтикалық идеалдың ерекшелігі. Неоромантизм Англия. Кейіпкерлердің типологиясы. Стивенсон, Киплинг Конрадтың шығармалары. «Әрекет әдебиетінің» ерекшеліктері.

8. *Викториялық роман дәстүрі.* Д. Голсуорсидің шығармашылығы. «Форсайт дастаны» және «қазіргі заманғы комедия»: мәселелер, композиция, негізгі мотивтер мен сюжеттік желілер. «Форсайт» ұғымының мағынасы. Уэллстің әлеуметтік романдары. Оның романдарындағы Утопия және дистопия. Б.Шоу драмасы. «Жағымсыз пьесалар» және «Жағымды пьесалар»: проблемалар, қақтығыстар, драматургияның ерекшеліктері. Шоу. Шоу және XX ғасырдың зияткерлік драмасының даму жолдары.

9. *АҚШ-тағы әдеби жағдай.* М.Твен шығармашылығы. «Геклберри Финнің шытырман оқиғалары» романы және ұлттық тарихтың әдеби мифінің қалыптасуы. Твен шығармашылығының XX ғасырдағы Америка Құрама Штаттарының әдебиеті үшін маңызы. Дж. Лондон шығармашылығындағы натуралистік және нео-романтикалық тенденциялар; романдар; «Мартин Эден» романындағы «суретші және қоғам» мәселесі. Дрейзер және оның натурализмінің ерекшеліктері. Desire трилогиясындағы нео-романтикалық элементтер. 20 ғасырдағы американдық әдебиеттегі Дрейзердің әлеуметтік

роман дәстүрі.

10. *XX ғасырдағы шетел әдебиеті*. Ғасырдың басындағы Модернизм өзі салған жолдардағы құлдырауды жеңу әрекеті ретінде. Әлем және адам туралы түсінік. Д. Джойс және оның еңбегі. «Portrait of an Artist in his Youth», «Ulysses», «Finnegans Wake» романдары: модернизм динамикасының көрінісі. Мифологизм. «Ақыл ағымы». «Улисс» романы композициясының ерекшелігі. Р. Олдингтон және оның «Батырдың өлімі» романы. В.Фолкнер. «Сарбаз марапаты». Э. Хемингуэй. Шығармашылық жол: жалпы сипаттама. Хемингуэйдің *In Our Time* алғашқы кітабы – соғысқа қарсы наразылық. «Fiesta (The Sun Also Rises)», «Farewell to Arms» романдарындағы «жоғалған ұрпақ» мәселесі. Соғысқа қарсы индивидуалистік наразылық. Негізгі бейнелер. Хемингуэйдің поэтикасының ерекшеліктері («Айсберг» теориясы, субтекст.

11. *Миф поэтикасы мен XX ғасырдың интеллектуалды романының синтезі*. Негізгі бейнелер. Заманауи реализмнің ерекшеліктері, оның басқа көркемдік құбылыстармен өзара әрекеттесуі. Бүгінгі шынайы роман. Әдебиеттегі Постмодернизм мәселелері. Постмодерндік романның ерекшелігі.

III. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

Негізгі:

1. Albert Edward. *History of English Literature*. 5th edition. — Oxford University Press, 2017. -726 p.
2. Antrushina G.B., Afanasyeva O.V., Morozova N.N. *English Lexicology*. – Moscow, 2001
3. Bryson B. *Mother Tongue. The English Language* /B. Bryson. – Penguin Books, 1991
4. Crystal D. *Encyclopedia of the English language*. – Cambridge, 2019
5. David Mikics *A New Handbook of Literary Terms*. - Yale University Press, 2007
6. [Steven E. Weisler](#), [Slavoljub Milekic](#) *Theory of Language* MIT Press, 2000 – 344 c.
7. Zoltán Dörnyei *Research Methods in Applied Linguistics* (Oxford Applied Linguistics). – 2007. – 336 p.
8. Актуальные проблемы современной лингвистики. М: Флинта-Наука, 2010. - 416 с.
9. Алефиренко Н.Ф. *Теория языка*. – М.: «Академия», 2004. – 368 с.
10. Аминова В.Р. *Теоретические основы сравнительного и сопоставительного литературоведения*. Казань, 2014.
11. Артамонов С.Д. *История зарубежной литературы XVII-XVIII вв.* М., 1986.
12. Артамонов С.Д. *История зарубежной литературы XVII-XVIII вв.* М., 1986.
13. *Әдебиет теориясы: Антология/Джули Ривкин, Майкл Райан редакциясымен*. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоры, 2019
14. Бахтин М.М. *Избранное в 2-х томах*. М., 2019
15. Болотнова Н.С. *Филологический анализ текста*. М: Флинта-Наука, 2010. – 520 с.
16. Горбунов А.Н. *Джон Донн и английская поэзия XVI-XVII веков*. М., 1993.
17. Горбунов А.Н. *Джон Донн и английская поэзия XVI-XVII веков*. М., 1993.
18. Жирмунский В.М *Сравнительное литературоведение*. Ленинград, 1979
19. Жұбанов А.Қ. *Қазақ тіл білімі: қолданбалы лингвистика. Казахское языкознание: Прикладная лингвистика*. – Алматы: «КИЕ» лингвоелтану инновациялық орталығы, 2012. – 696 б.
20. Жұбатова Б.Н., Ахметбекова А.К. *Мәтін лингвистикасының негіздері*. А: Қазақ университеті, 2021. – 132 б.
21. Кодухов В. И. *Общее языкознание*. – М.: Либроком, 2021. – 304 с.
22. Козлов А.Е. *Литературоведение*. М: Юрайт, 2019, с.122.
23. Конрад Н.И. *Запад и Восток*. М., 1972

24. Маслова В.А. Введение в когнитивную лингвистику. М: Флинта-Наука, 2007. – 296 с.
25. Маслова В.А. Лингвокультурология. 4-издание. М: Академия, 2010. – 208 с.
26. Минералов Ю.И. Сравнительное литературоведение (Компаративистика), 2-изд., М: Изд-во Юрайт, 2019, с.328.
27. Михайлов Н.Н. Теория художественного текста. М., 2006
28. Пахсарьян Н.Т. История зарубежной литературы XVII-XVIII вв.: Учебно-методическое пособие. М., 1996. Сафронова Л. А. Человек в контексте культуры. М., 1995.
29. Сулейменова Э.Д., Шаймерденова Н.Ж., Смагулова Ж.С. и др. Тіл білімі сөздігі// Словарь по языкознанию. Под общей ред. Э.Д. Сулейменовой. – Алматы, 2020. – 400 с.
30. Фесенко Э.Я. Теория литературы: учебное пособие для вузов. – Изд. 3-е, доп. и испр. – М.: Академический Проект; Фонд «Мир». – 780 с.. 2008
31. Хализев В.Е. Теория литературы: Учебник. – 4-е изд., М.: Высш.шк., 2007. – 405 с.

Қосымша әдебиеттер тізімі:

1. Galperin I.R. Stylistics. – Moskow, 1977
2. Аханов К. Тіл біліміне кіріспе. – Алматы, 2001.
3. Бабенко Л.Г., Казарин Ю.В. Лингвистический анализ художественного текста. М: Флинта-Наука, 2008. - 496 с.
4. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического анализа// <https://www.academia.edu/101>
5. Горский И.К. Из истории науки о литературе. М., 2006
6. Джунаньшбеков Н. Проблемы современного сравнительного литературоведения. Алматы, 2000
7. Жирмунский В.М. Байрон и Пушкин. Л., 1978. Историческая поэтика. Литературные эпохи и типы художественного сознания. М., 1994.
8. Жұбанов А. Компьютерлік лингвистикаға кіріспе. – Алматы, 2007.
9. Жұбанов А. Қолданбалы лингвистика. – Алматы, 2004.
10. Зарубежная литература XX века. М., 1996.
11. Зарубежная литература Средних веков. Хрестоматия. Сост. Пуришев Б.И. М., 1974 (Ч. 1);
12. История зарубежной литературы 19 в. /Под ред. Я.Н. Засурского. М., 1982.
13. История зарубежной литературы XIX века. М., 1991.
14. История зарубежной литературы конца XIX – начала XX веков. М., 1970.
15. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М., 1987.
16. Клименко Е.И. Английская литература первой половины 19 в. Л., 1971.
17. Кодухов В. И. Общее языкознание. – Москва, 2008
18. Кодухов В.И. Общее языкознание. – Москва, 2008
19. Комарова З. И. Методология, метод, методика и технология научных исследований в лингвистике. – Москва, 2013
20. Комарова З.И. Методология, метод, методика и технология научных исследований в лингвистике. – Москва, 2013
21. Кун Т. Структура научных революции, М., 1977
22. Литературная история США /Под ред. У. Торпа и Р. Спиллера: В 3 т. Т.3. М., 1979.
23. Литературная история США /Под ред. У. Торпа и Р. Спиллера: В 3 т. Т.3. М., 1979.
24. Михайлов А.Д. Средневековые легенды и западноевропейские литературы. М. ИМЛИ. 2006.
25. Общее языкознание. Внутренняя структура языка. Отв. ред. Б.А. Серебрянников – Москва, 1973

26. Общее языкознание. Методы лингвистических исследований. Отв. ред. Б. А. Серебрянников – Москва, 1973
27. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. М: АСТ: Восток-Запад, 2007. -314 с.
28. Словарь средневековой культуры / Под ред. А. Я. Гуревича. М., 2003.
29. Хайруллин Р.З. Компаративистика как основа для сравнительного изучения национальных литератур в контексте мировой литературы. М., 2018